

Výročná správa o činnosti o. z. CEPTA za rok 2015

Rok 2015 bol pre občianske združenie CEPTA veľmi úspešným rokom v ktorom sme väčšinu našich kapacít zamerali na štyri hlavné činnosti:

- ovzdušie,
- ekošoférovanie,
- odpady,
- EÚ fondy.

Predovšetkým v oblasti ochrany ovzdušia sme vďaka projektom Clean Air (LIFE+) a Soot Free for the Climate, dosiahli významné výsledky – merania kvality ovzdušia po celom Slovensku, veľkú pozornosť národných aj regionálnych médií, sériu vzdelávacích kurzov pre inštruktorov autoškôl zameraných na ekošoférovanie a vyvinuli sme certifikačný systém ekošoférovania.

OVZDUŠIE

V spolupráci s o. z. VIA IURIS sme spravili právnu analýzu platnej legislatívy v oblasti ochrany ovzdušia, ktorú použijeme aj v nasledujúcom období pri návrhoch zmien legislatívneho prostredia tak, aby sa v SR začalo konečne efektívne riešiť znečistenie ovzdušia. Slovensko je už od roku 2012 v procese infringementu za prekračovanie limitov prachových častíc PM₁₀ v ovzduší, vďaka čomu predčasne umiera viac ako 5 800 osôb ročne. Táto štúdia poukázala, že najväčším problémom dlhodobého nezlepšovania stavu je predovšetkým absencia motivácie a kontroly regiónov v ich neschopnosti implementovať účinné Programy zlepšenia kvality ovzdušia, ktoré sú dnes v drvivej väčšine prípadov len formálne. Ďalšou z problematických oblastí je monitoring kvality ovzdušia, spracovanie dát a ich zverejňovanie. Oficiálne výsledky monitoringu sa máme možnosť dozvedieť až 1,5 roka neskôr bez možnosti analytického filtrovania údajov. Navyiac, koncom roka 2015 v mesiacoch október až december, bol monitoring kvality ovzdušia na viac ako 80 % monitorovacích staníc úplne zastavený, čo považujeme za vážne porušenie platných predpisov EÚ ale aj SR (pozri [správu TASR](#)).

V mesiacoch máj a jún 2016 sme spoločne s dánskym expertom na kvalitu ovzdušia Kaare Press Kristensenom spravili sériu meraní kvality ovzdušia zameranú na prachové častice. Merania sme vykonali po celom Slovensku od Košíc cez Vysoké Tatry, Lomnický štít, trojhoričie SK-CZ-PL, Žilinu, Zvolen, Trenčín až po Bratislavu. Výsledky boli vo

viacerých smeroch zarážajúce. Najväčšie znečistenie sme zaznamenali vo väčších mestách na frekventovaných križovatkách, v podzemných garážach nákupných centier, ale aj v hotelovej miestnosti, či záhradnej chate, v ktorých sme rozložili v krbe, v peci oheň. Záverom tohto turné sa nám podarilo zorganizovať úspešnú tlačovú konferenciu dňa 03.06.2015 v Bratislave so záujmom viacerých televízií, rádii aj printových médií. Kompletné materiály nájdete v príspevku [Dýchať či nedýchať](#) na stránke o. z. CEPTA.

EKOŠOFÉROVANIE

V tomto roku sa nám v spolupráci so Slovenskou komorou výcvikových zariadení autoškôl (SKVZA) a expertami z Českej republiky podarilo zorganizovať [3 vzdelávacie semináre](#) ekošoférovania pre inštruktorov autoškôl ako aj pre kľúčových pracovníkov ministerstva vnútra a dopravy. Výsledkom bolo 31 certifikovaných účastníkov, či zapracovanie princípov ekošoférovania do oficiálnych metodických materiálov pre autoškoly SR. Zoznam certifikovaných inštruktorov nájdete [TU](#).

Účastníci prešli náročným tréningom a testami zameranými nielen na úspornú jazdu, ale aj na komunikačno-pedagogické schopnosti inštruktorov. Kurzov sa zúčastnilo aj 5 pracovníkov ministerstva dopravy a ministerstva vnútra zodpovedných za usmerňovanie, resp. kontrolu autoškôl v SR. V septembri 2015 sme na záver projektu zorganizovali v Banskej Bystrici [medzinárodnú konferenciu](#) zameranú na ekošoférovanie ako nástroj ochrany kvality ovzdušia. Viac o ekošoférovani na stránkach CEPTA v projekte [Clean Air](#), ako aj na [Portáli ekošoférovania](#).

Eko auto roka 2015

S cieľom propagácie udržateľnej dopravy sme spravili merania emisií dieselových automobilov s a bez filtrov DPF a vydali sme analýzu nových modelov osobných automobilov [Eko auto roka 2015](#). Kde prvých 10 miest obsadili automobily s produkciou pod 100 g CO₂/km (75 – 99 g CO₂/km).

ODPADY

Na jar (8.4.2015) bol prezidentom SR podpísaný nový zákon o odpadoch č. 79/2015 Z. z., čím sa uzavrelo niekoľkoročné úsilie o. z. CEPTA o systémovú zmenu v odpadovom hospodárstve SR. Tvorba nového odpadového zákona sa začala už v r. 2011 a CEPTA sa po boku Únie miest Slovenska aktívne zapájala do pripomienkovania jednotlivých návrhov zákona, legislatívneho zámeru a v r. 2014 bola zastúpená aj v pracovnej skupine na tvorbu finálneho návrhu zákona o odpadoch. V r. 2015 sme sa zúčastnili aj pripomienkovania Programu odpadového hospodárstva SR na roky 2016-2020 (POH SR). V rámci pripomienkových konaní sa CEPTA snaží presadzovať do legislatívnych predpisov prvky na zvýšenie trvalej udržateľnosti nakladania s odpadmi ako napr. zálohovanie jednorazových nápojových obalov, podstatné zvýšenie zdanenia skládkovania a lepšie prerozdelenie takto získaných financií, a iné.

CEPTA sa aj tento rok podieľala so Združením Slatinka na organizácii Dňa Zeme vo Zvolene. Popri stanovišti zameranom na nízkoemisnú dopravu a ekošoférovanie sme zabezpečovali aj stanovište zamerané na problematiku odpadov. Na stanovišti sa vystriedalo okolo 100 – 150 detí z materských a základných škôl Zvolena. Deti si mohli vyskúšať triedenie odpadov v praxi, boli ukázané výrobky z recyklovaných materiálov a videli tak, čo sa vyrába z odpadov, ktoré odhadzujú do triedeného zberu. Spoločne s deťmi sme hľadali spôsoby ako nevytvárať odpad v každodennom živote.

Počas obdobia apríl až máj 2015 CEPTA organizovala v spolupráci s Mestom Banská

Štiavnica a Technickými službami, m. p. Banská Štiavnica šiesty ročník súťaže „Zbieraj body za odpady“ pre materské a základné školy mesta Banská Štiavnica. Triedy získavali body za viaceré menej tradičné druhy odpadov, ako napr. tetrapaky, či hliníkové viečka z jogurtov. Škôlky sa odhodlali zvíťaziť a preto takéto odpady zbierali celý rok. Celkovo sa súťažou vyzbieralo a následne odovzdalo na zhodnotenie vyše 7,5 t vytriedených odpadov.

V novembri 2015 sme sa dohodli s vedením mesta Zvolen na spolupráci v oblasti odpadového hospodárstva. Mestu sme navrhli koncepčný, dlhodobý prístup v riešení problematiky triedeného zberu a zvozu komunálnych odpadov na základe nových cieľov (EÚ – Circular Economy, SR - [POH 2016-2020](#)) a nového zákona o odpadoch platného od 1.1.2016. Hlavnou motivačnou zmenou pre samosprávu je skutočnosť, že od roku 2016 za vytriedené odpady už platiť nebude, túto povinnosť prevezmú tzv. OZV – organizácie zodpovednosti výrobcov. V decembri sme s mestom Zvolen podpísali zmluvu na tvorbu Odpadovej stratégie do roku 2025.

SPOLUPRÁCA S MESTOM ZVOLEN

V rámci [Dňa Zeme](#) 2015 sme spolu s ostatnými lokálnymi občianskymi združeniami (o. z. Slatinka a iné) zorganizovali pre základné školy eko-deň v prírodnom parku Lánice vo Zvolene. Za o. z. CEPTA sme žiakov prvého stupňa ZŠ pripravili dve stanoviská – jedno zamerané na triedenie odpadov a druhé zamerané na čistú, ekologickú dopravu.

Počas [Dňa bez áut](#) (22.09.2015) v rámci Európskeho týždňa mobility sme v spolupráci s III. ZŠ a ostatnými MVO vo Zvolene uzavreli cestu pred školou a zorganizovali rôzne súťaže. Cyklo-súťaž v jazde zručnosti mala u detí veľký úspech, rovnako tak aj poznávací súťaž udržiavateľnej dopravy pre

kolektívy detí. Na popoludnie sme pripravili pre obyvateľov mesta Zvolen v mestskej knižnici diskusiu so splnomocnencom vlády SR pre cyklo dopravu P. Kľučkom z Bratislavy, z Ministerstva dopravy (MDVRR SR) o doprave v meste Zvolen.

EÚ FONDY

Aj v roku 2015 sme sa aktívne zapájali do monitorovania EÚ fondov v SR, čo znamená predovšetkým pripomienkovanie predložených návrhov dokumentov, účasť na zasadaniach – väčšinou v Bratislave. Pre agro-sektor, teda Program rozvoja vidieka (PRV 2014-2020 aj PRV 2007-2013) koordinujeme národnú platformu Agro-eko fórum, cez ktorú presadzujeme do opatrení financovaných z EÚ fondov princípy udržateľného poľnohospodárstva a lesníctva, napr. multifunkčné pásy s kvitnúcimi rastlinami pre opeľovačov alebo leso-environmentálne opatrenia. V tomto roku sme sa aktívne zapojili ako člen monitorovacích výborov nominovaný cez Platformu MVO a USVROS do monitoringu Operačného programu veda a inovácie (OP Val 2014-2020), Integrovaného regionálneho operačného programu (IROP 2014-2020) a pri druhom zasadnutí monitorovacieho výboru Operačného programu kvalita životného prostredia (OP KŽP 2014-2020) dňa 28.04.2015 ako zástupcovia ÚMS.

Do monitoringu EÚ fondov sa aktívne zapájame od roku 2005 napriek tomu že táto časovo náročná iniciatíva nie je doteraz financovaná zo žiadnych zdrojov. V spolupráci s ostatnými MVO zapojenými do monitorovania EÚ fondov v SR, predovšetkým CEPA-PZ sme v decembri 2015 pracovali na liste pre Európsku komisiu (EC), v ktorom sme okrem iného poukázali na netransparentnosť tvorby tzv. národných projektov. Ide o veľké projekty s rozpočtom často niekoľko desiatok mil. € bez jasného rozpočtu a merateľných výstupov, na „zákazku“ štátnych inštitúcií s vylúčením princípu partnerstva a socio-ekonomických partnerov v rôznych operačných programoch. List bol na EC zaslaný v januári 2016.

V období február až marec 2015 sme sa podieľali v spolupráci s občianskymi združeniami Priatelia Zeme-CEPA a Priatelia Zeme-SPZ na pripomienkovaní nastavenia jednotlivých opatrení v OP KŽP 2014-2020 z dielne Ministerstva životného prostredia SR. Podobne ako do legislatívy, aj sem sme sa snažili zakomponovať prvky trvaloudržateľného nakladania s odpadmi, resp. efektívnu ochranu ovzdušia a taktiež kritériá na hodnotenie projektov, ktoré by mali zabrániť neefektívnemu čerpaniu EÚ fondov a zabezpečiť spravodlivejšie rozdelenie financií.

POL'NOHOSPODÁRSTVO, PESTICÍDY

V máji 2015 sme spoločne s Greenpeace Slovensko upozornili na konflikt záujmov na ministerstve pôdohospodárstva. Národný akčný plán na udržateľné používanie pesticídov ([NAP](#)), prijatý 23.11.2012, mal mať hlavný cieľ v znižovaní závislosti Slovenska na používaní pesticídov a implementáciu nechemických metód na ochranu rastlín. NAP bol napriek našim pripomienkam prijatý v rozpore s platnou legislatívou EÚ, keďže vôbec nenapíňal pôvodný hlavný cieľ, absentujú v ňom akékoľvek systémové opatrenia na rozvoj nechemických metód ochrany rastlín atď. Konflikt záujmov bol podľa názoru aktivistov MVO sektora v tom, že NAP spracovávala a na ministerstve bola zaň zodpovedná osoba, ktorej priamy rodinný príslušník obchodoval s pesticídmi, viac v článku [„Konflikt záujmov s pesticídmi na Ministerstve pôdohospodárstva SR?“](#).

CEPTA ako koordinátor Agro-eko fóra počas celého roka 2015 aktívne participovala na pripomienkovaní a monitoringu Programu rozvoja vidieka.

JADROVÁ ENERGETIKA A EKONOMIKA

Ako spolupracujúca organizácia (t.j. bez získania grantu) sme sa zapojili do projektu BEPPER (akronym z angl. Broad framework for Effective Public information and Participation in Environmental decision-making in Radioactive waste management). Cieľom tohto projektu, financovaného Generálnym riaditeľstvom pre Energetiku Európskej komisie, bolo zmapovať aktuálny stav a pripraviť návrhy na zlepšenia v oblastiach transparentnosti a účasti verejnosti v rozhodovaniach týkajúcich sa záverečnej časti jadrovej energetiky v krajinách Euratomu. Hlavným výstupom projektu BEPPER bude štúdia, ktorej zverejnenie je plánované na apríl 2016. Hlavnému riešiteľovi projektu, ktorým bola sieť MVO '[Nuclear transparency watch](#)' (NTW), sme poskytli relevantné informácie zo Slovenska a spätnú väzbu k viacerým zisteniam a návrhom, ktoré zástupca CEPTA odprezentoval na stretnutí v Paríži 27. – 28. augusta. Na tomto stretnutí boli zástupcom občianskej verejnosti odprezentované aj dva projekty financované zo zdrojov programu výskumu a vývoja 'Horizon 2020' EURATOMu – projekty [JOPRAD](#) a [SITEX 2](#). Hlavným cieľom [projektu JOPRAD](#) je príprava návrhu na spoločné programovanie výskumu v oblasti manažmentu rádioaktívnych odpadov v Európe. Hlavným cieľom [projektu SITEX 2](#) je podporiť koordináciu a spoločné zvyšovanie expertízy v oblasti geologického hľadania vyhoreteho jadrového paliva v Európe.

SPOLUPRÁCA

Členovia o. z. CEPTA v roku 2015 aktívne spolupracovali vo viacerých národných aj medzinárodných sieťach eko/environmentálnych mimovládnych organizácií (eMVO) na Slovensku aj v Európe: [Agro-eko fórum](#), ktoré CEPTA koordinuje; [Ekofórum](#) – Slovenskú sieť eMVO; [Pesticides Action Network](#) (PAN) Europe ako aj [EEB](#) - strešnú organizáciu environmentálnych MVO v Európe.

DONORI

Záverom by sme sa radi poďakovali všetkým našim donorum v roku 2015:

- programu LIFE+, vďaka ktorému sme mohli realizovať naše aktivity na ekošoférovaní cez medzinárodný projekt [Clean Air](#);
- organizácii DUH a CWF ([Climate Works Foundation](#)), vďaka ktorým sme cez program Soot Free for the Climate – Klíma bez sadzí mohli robiť aktivity na ochrane kvality ovzdušia;
- mestu [ZVOLEN](#), pre ktoré sme robili vzdelávacie aktivity cez Deň Zeme a Deň bez áut ako a spolupracovali aj v oblasti nakladania s odpadmi;
- 2 % z dane od dobrovoľných darcov a ostatných darov fyzických osôb;
- veľkému počtu bezodplatne a dobrovoľnícky vykonaných hodín pre o. z. CEPTA našimi členmi.

